

СТРАТЕГІЧНО-РЕНОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БАНКІВ

© 2017 ЄРЕМЕЙЧУК Р. А., УС Ю. В.

УДК 336.712

Єремейчук Р. А., Ус Ю. В. Стратегічно-реноваційне управління ризиками банків

Метою статті є розробка підходів до впровадження стратегічно-реноваційного управління ризиками. Досліджено сутність теорій ризиків, проаналізовано поняття «ризик» у системі управління банком. На основі теоретичного узагальнення наукової літератури та проведеного аналізу існуючих стратегій управління ризиками для забезпечення безпеки банківського бізнесу було обрано стратегію реноваційного управління. Оскільки банківські ризики входять в систему економічних ризиків, тому вони є складними вже за своєю природою. Однак при всій важливості банківських ризиків тлумачення їх сутності досі виявляється дискусійним. У цілому ряді випадків їх сутність підміняється причиною їх виникнення, тобто все зводиться до різного роду обставин, факторів, які призводять до втрат. Отже, сьогодні банки розглядають ризики, зокрема, не тільки як джерело можливих збитків, а і як можливість отримання додаткового прибутку. Запропоновано алгоритм прийняття стратегічно-реноваційного рішення щодо системи управління ризиками банку.

Ключові слова: банк, безпека банківського бізнесу, стратегія, стратегічно-реноваційне управління, ризики.

Рис.: 9. **Табл.:** 2. **Формул.:** 7. **Бібл.:** 18.

Єремейчук Раїса Арсентіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

Ус Юлія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: usyuliya@ukr.net

УДК 336.712

UDC 336.712

Єремейчук Р. А., Ус Ю. В. Стратегически-реновационное управление рисками банков

Yeremeychuk R. A., Us Yu. V. The Strategic-Renovation Banks' Risks Management

Целью статьи является разработка подходов к внедрению стратегически-реновационного управления рисками. Исследована сущность теорий рисков, проанализировано понятие «риск» в системе управления банком. На основе теоретического обобщения научной литературы и проведенного анализа существующих стратегий управления рисками для обеспечения безопасности банковского бизнеса было выбрана стратегия реновационного управления. Поскольку банковские риски входят в систему экономических рисков, потому они сложны уже по своей природе. Однако при всей важности банковских рисков толкование их сущности до сих пор оказывается дискуссионным. В целом ряде случаев их сущность подменяется причиной возникновения, то есть всё сводится к разного рода обстоятельствам, факторам, которые приводят к потерям. Итак, сегодня банки рассматривают риски, в частности, не только как источник возможных убытков, но и как возможность получения дополнительной прибыли. Предложен алгоритм принятия стратегически-реновационного решения относительно системы управления рисками банков.

The article is aimed at developing approaches to implementation of the strategic-renovation risk management. Essence of risk theories was researched, the concept of «risk» in the bank's management system were analyzed. On the basis of a theoretical generalization of scientific literature and the carried out analysis of existing risk management strategies to ensure the security of banking business, the strategy of renovation management has been selected. Because bank risks are part of the economic risk system, they are complex in their nature. However, given the importance of bank risks, the interpretation of their essence is still a debating matter. In a certain number of cases, their essence is replaced by the cause of occurrence, that is, all the different circumstances, factors that lead to the losses. So today, banks are considering risks, in particular, not only as a source of possible losses, but also as an opportunity to generate additional profits. An algorithm for taking a strategic-renovation decision on the banks' risks management system has been proposed.

Ключевые слова: банк, безопасность банковского бизнеса, стратегия, стратегически-реновационное управление, риски.

Keywords: bank, banking business security, strategy, strategic-renovation management, risks.

Рис.: 9. **Табл.:** 2. **Формул.:** 7. **Библ.:** 18.

Fig.: 9. **Tbl.:** 2. **Formulae:** 7. **Bibl.:** 18.

Єремейчук Раїса Арсентіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківського дела, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

Yeremeychuk Raisa A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

Ус Юлія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківського дела, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

Us Yuliya V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: usyuliya@ukr.net

E-mail: usyuliya@ukr.net

Робота банків України здійснюється під впливом нечітких факторів, які зумовлено підвищенням конкуренції на банківському ринку, нестабільністю нинішньої політичної ситуації в країні, банківської системи оподаткування, що постійно змінюється. Агресивне зовнішнє середовище значно впливає на функціонування банків, що зумовлює розробку напрямів забезпечення їх здатності до процесу адаптації та, відповідно, збереження своєї синергетичної цілісності та ефективності. Оскільки ризик є невід'ємною частиною

банківської справи, тому важливим є розуміння сутності ризиків, їх достовірної оцінка, моніторинг, хеджування й уміння управляти ними. Ризики повинні бути доцільними, контрольованими та знаходиться в межах фінансових можливостей компетенції банку [1]. Активи, в основному кредити, мають бути досить ліквідними для того, щоб покрити будь-який відсоток коштів, витрати та збитки, і при цьому забезпечити прийнятний для акціонерів розмір прибутку. Тому питання, що порушуються в даній статті, є актуальними та своєчасними.

Еволюція теорії ризику простежується в роботі представника класичної школи Дж. Мілля (1848 р.) [8], який порівнює ризик зі збитками. На відміну від нього представники неокласичної школи, до числа яких належать А. Маршалл [7] та А. Пігу (20–30-ті роки ХХ ст.) [9], не виключали можливості позитивного впливу ризику на результати господарської діяльності. Тому метою статті є розробка та впровадження стратегічно-реноваційного управління ризиками банку.

Принциповим доопрацюванням теорії ризику стала ідея мотивації поведінки суб'єктів господарювання. Головною ідеєю мотивації поведінки суб'єктів господарювання, якою і керуються в процесі економічної діяльності, є, з одного боку, збільшення очікуваного доходу, а з іншого боку, зниження рівня ризику. Це можна простежити в роботах Й. Шумпетера (1912 р.) [12], Дж. Кейнса (1936 р.) [4], М. Фрідмена [11].

Учений Балабанів І. Т. дає таке визначення ризиків: «...ризик як такі пов'язані із втратою (безпосередньою чи опосередкованою) фінансових ресурсів (реальних коштів). Вони ж у силу різноманітності фінансових відносин теж умовно поділяються на два види: ризики, пов'язані зі зміною купівельної здатності грошей; ризики, пов'язані із втратою ефекту від капіталовкладень (інвестиційні ризики)» [3].

Науковець В. Базилевич розглядає ризик як рівнозначний, тотожний кредитному ризику: «ризик – це поняття, рівнозначне кредитному ризику, визначається як втрата підприємцем, за певних умов, здатності виконати свої зобов'язання перед інвестором. Тобто фінансовий ризик може проявлятися також як ризик відповідалності» [11].

Більш класичне і загальне визначення поняття «ризик» дає науковець Крамаренко Г. О., а саме: «під ризиком слід розуміти можливість невідповідності реально отриманих результатів реалізованого рішення поставленим цілям» [10].

Водночас науковець Стоянова Є. С. розуміє ризик «...як економічну категорію, яка являє собою подію, що може відбутися чи не відбутися. У разі настання такої події можливі три економічні результати: негативний (програш, збиток), нульовий, позитивний (виграш, прибуток)» [4].

Таким чином, аналіз показав, що більшість авторів і науковців ключовими ознаками поняття «ризик» вважають вірогідність, невизначеність, втрати, пов'язані з настанням ризикового випадку або імовірність несприятливого відхилення від цілей, для досягнення яких і приймалося певне рішення. Усі вищезазначені характеристики певною мірою відображають зміст поняття, що аналізується, але вони не зачіпають особливостей даної категорії в умовах ринку, тому що в теперішній час під ризиком, з одного боку, все більше розуміють не тільки можливість збитків, а і відсутність запланованих і очікуваних позитивних результатів, втрат ресурсів, недоодержання прибутку і небажане відхилення від наміченої мети, а з іншого, – і можливості одержання додаткового обсягу прибутку, пов'язаного з ризиком [2]. Саме тому сутність стратегічно-реноваційного підходу в управлінні банківськими ризиками полягає в

тому, що загроза банкрутства банку підлягає діагностиці ще на ранніх стадіях його виникнення, що дозволяє своєчасно привести в дію спеціальні ризикові механізми захисту банку або обґрунтувати необхідність певних реноваційних процедур.

Стратегічно-реноваційне управління ризиками складається з таких етапів:

1) На першому етапі здійснюються аналіз та оцінка діяльності банків.

2) На другому етапі – розрахунок та аналіз інтегральних показників фінансового стану банків на основі таксономічного показника [6].

Для порівняння фінансового стану банків необхідно провести розрахунки інтегральних показників фінансового стану в динаміці. Для цього використовуємо метод побудови таксономічного показника.

2.1. Формування матриці спостережень (X), яка може бути подана таким чином:

$$X = \begin{pmatrix} X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1j} & \dots & X_{1n} \\ X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2j} & \dots & X_{2n} \\ X_{i1} & X_{i2} & \dots & X_{ij} & \dots & X_{in} \\ X_{m1} & X_{m2} & \dots & X_{mj} & \dots & X_{mn} \end{pmatrix}, \quad (1)$$

де j – показники, що характеризують стан певного об'єкта [1; n];

X_{ij} – значення показника j у період часу i ;

I – порядковий номер періоду [1; m].

Елементи цієї матриці – це значення ознак і показників, які виражені специфічно для кожної ознаки, в одиницях виміру. Тому для подальших розрахунків необхідно є процедура стандартизації, що дозволяє привести всі одиниці виміру в безрозмірні величини, тобто вирівняти значення ознаки.

2.2. Стандартизація вихідних показників. Формування матриці стандартизованих значень здійснюється за формулою:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij}}{\bar{X}_{ij}}, \quad (2)$$

де X_{ij} – значення показника j в період часу i ;

\bar{X}_{ij} – середнє значення показника j за всіма періодами.

2.3. Побудова точки-еталона. Серед показників-стимуляторів відбираються максимальні значення, а серед показників-дестимуляторів – мінімальні.

Розподіл ознак на стимулюючі та дестимулюючі є основою побудови еталона розвитку (вектор-еталон P_0), елементи якого мають координати та формуються із значень показників таким чином:

$$\begin{cases} X_{0i} = \max X_{ij}, \text{ якщо показник } j - \text{ стимулятор;} \\ X_{0i} = \min X_{ij}, \text{ якщо показник } j - \text{ дестимулятор.} \end{cases} \quad (3)$$

2.4. Визначення відстані між окремими спостереженнями та вектором-еталоном, яка визначається за формулою:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum_1^m (Z_{ij} - Z_{0j})^2}, \quad (4)$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення j показника у період часу i ;

Z_{0j} – стандартизоване значення показника j в еталоні.

2.5. Розрахунок середньої відстані між спостереженнями:

$$\bar{C}_0 = \frac{1}{m} \sum_1^m C_{i0}, \quad (5)$$

2.6. Розрахунок значення інтегральної (комплексної) кількісної оцінки фінансового стану банків. Розрахунок стандартного відхилення (S_0), максимально можливого відхилення від зведеного еталона (C_0), зведеного динамічного показника рівня розвитку (d_i):

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_1^m (C_{i0} - \bar{C}_0)^2}, \quad C_0 = \bar{C}_0 + 2S_0, \quad (6)$$

$$d_i = \frac{C_{i0}}{C_0}.$$

2.7. Розрахунок коефіцієнта таксономії (K_i):

$$K_i = 1 - d_i. \quad (7)$$

3) Проводиться кластерний аналіз банків за показниками фінансового стану та визначення класу банків за рівнем фінансового стану.

4) Будується двовимірна матриця діагностики ефективності управління фінансовими ресурсами й визначаються зони ризику банків.

Для розрахунків було використано дані фінансової звітності банків України за 2014–2016 рр.: АТ «БМ Банк», АТ «ОТП Банк», АТ «Ощадбанк», АТ «Таскомбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «УкрСиббанк», ПАТ «АП Банк», ПАТ «Банк Альянс», ПАТ «Банк Форвард», ПАТ «Вернум Банк». На основі даних звітності визначених банків було проведено розрахунок та аналіз інтегральних показників фінансового стану банків на основі таксономічного показника. Побудовано двовимірну матрицю ефективності управління фінансовими ресурсами й визначено зони ризику банків. Одним із найефективніших методів оцінювання стратегічно-реноваційного управління ризиками банку є використання інтегрального підходу до аналізу розрахункових показників, тобто розрахунок та аналіз інтегральних показників фінансового стану банків на основі таксономічного показника та кластерний аналіз банків за показниками фінансового стану та визначення класу банків за рівнем фінансового стану (використано програму *Statistics / Multivariate Exploratory Techniques*) [5].

Зазначимо, що X_1 , X_2 та X_5 – стимулятори, X_3 , X_4 – дестимулятори.

Сформуємо матрицю спостережень (X):

$$X = \begin{cases} 4116,6 & 1068,7 & 660 & 2387,9 & 1125,6 \\ 2288 & 1153,4 & 165,2 & 969,4 & 387,4 \\ 1002,7 & 540,9 & 0 & 461,8 & 306,6. \end{cases}$$

Сформована матриця стандартизованих значень має вигляд:

$$Z = \begin{cases} 1,67 & 1,16 & 2,40 & 1,88 & 1,86 \\ 0,93 & 1,25 & 0,60 & 0,76 & 0,64 \\ 0,41 & 0,59 & 0,00 & 0,36 & 0,51. \end{cases}$$

Таким чином, маємо розраховані данні:

$P_0 = (1,67; 1,25; 0; 0,36; 1,86)$ – вектор-еталон;

$C_i 2014 = 2,84$ – визначення відстані між окремими спостереженнями та вектором-еталоном;

$C_i 2015 = 1,6$;

$C_i 2016 = 1,96$.

$\bar{C}_0 = 2,13$ – середня відстань між спостереженнями;

$S_0 = 0,52$ – стандартне відхилення.

$C_0 = 3,17$ – максимально можливе відхилення від зведеного еталону;

$d2014 = 0,89$ – зведений динамічний показник рівня розвитку;

$d2015 = 0,50$;

$d2016 = 0,62$;

$K2014 = 0,11$ – коефіцієнт таксономії;

$K2015 = 0,50$;

$K2016 = 0,38$.

Вибірка десяти банків буде класифікована за чотирма ознаками рівня фінансового стану. Після введення даних у меню *Statistics / Multivariate Exploratory Techniques / Cluster Analysis* опції в нижній частині вікна на вкладці *Advanced* призначені для аналізу результатів кластеризації (рис. 1).

Ініціювавши клавішу *Vertical icicle plot*, одержимо дендрограму класифікації (рис. 2), де по осі абсцис представлені об'єкти дослідження, а по осі ординат – відстані між ними.

Ініціювавши клавішу *Distance matrix*, одержимо матрицю відстаней. На рис. 3 наведено дендрограму класифікації за методом Уорда.

Евклідові відстані між одержаними кластерами та середні значення для кожного досліджуваного показника наведено на рис. 4, причому значення Евклідових відстаней знаходяться під головною діагоналлю, а квадрат Евклідових відстаней – над діагоналлю.

Графік середніх значень для полягань кластерів наведено на рис. 5.

Результати дисперсійного аналізу оцінки якості показників наведено на рис. 6. У таблиці наведено значення міжгрупових і внутрішньогрупових дисперсій ознак. Чим менше значення внутрішньогрупової дисперсії та більше значення міжгрупової, тим краще ознака характеризує приналежність об'єктів до кластера. Параметри F і p визначають внесок ознаки в класифікацію.

На рис. 7 представлені описові характеристики для виділених кластерів, а саме: середнє, середньоквадратичне відхилення і дисперсія.

Розподіл банків по кластерах представлено на рис. 8.

Отже, у ході виконання роботи були розраховані комплексні показники по основних складових, що характеризують ефективність управління фінансовими ресурсами. На основі цих показників було проведено кластеризацію банків за рівнем ефективності управління фінансовими ресурсами. Після цього були виявлені «слабкі» місця кожного кластера.

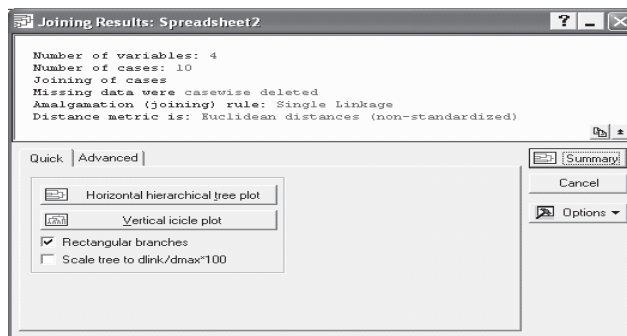

Рис. 1. Опції аналізу результатів вибірки банків

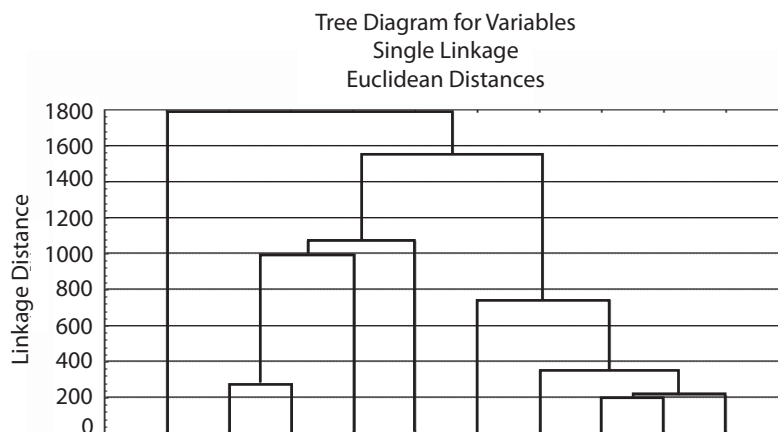

Рис. 2. Дендрограма класифікації

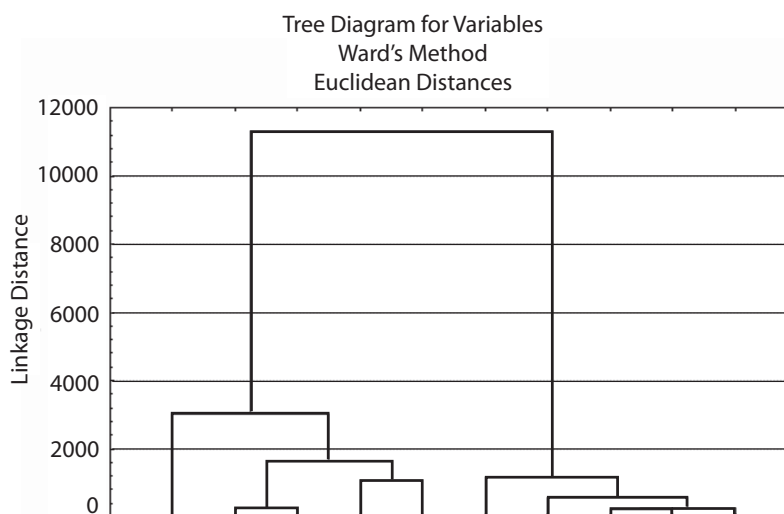

Рис. 3. Дендрограма класифікації за методом Уорда

Cluster Number	Euclidean Distances between Clusters			
	No. 1	No. 2	No. 3	No. 4
No. 1	0,000	258371,1	1736239	1262595
No. 2	508,302	0,0	1742760	1257236
No. 3	1317,664	1320,1	0	5667191
No. 4	1123,653	1121,3	2381	0

Рис. 4. Евклідові відстані та середні значення полягань кластерів

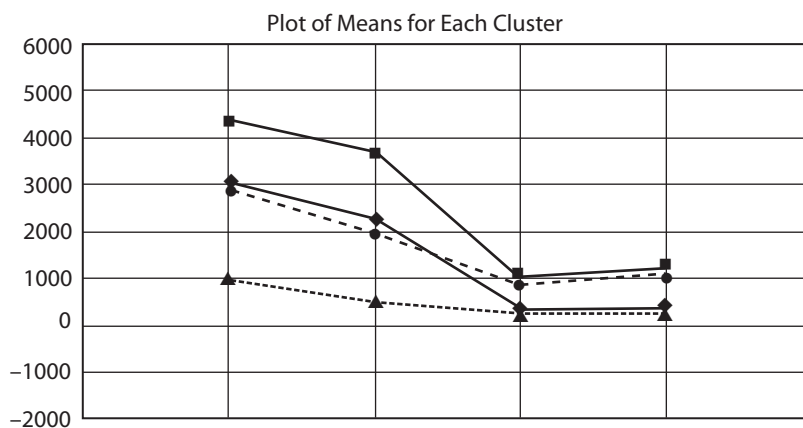

Рис. 5. Графік середніх значень для полягань кластерів

Analysis of Variance (Spreadsheet 3)					
Between SS	df	Within SS	df	F	Signif. p
14166770	3	931865,1	6	30,40518	0,000502
11111970	3	236736,6	6	93,87624	0,000020
921048	3	82359,8	6	22,36646	0,001172
1479851	3	102977,3	6	28,74132	0,000587

Рис. 6. Таблиця дисперсійного аналізу

Descriptive Statistic for Cluster 1 Cluster contains 2 cases		
Mean	Standart Deviation	Variance
2982,500	662,5591	438984,5
2250,500	372,6453	138864,5
338,500	78,4888	6160,5
315,500	14,8492	220,5

Рис. 7. Описові характеристики для кластерів

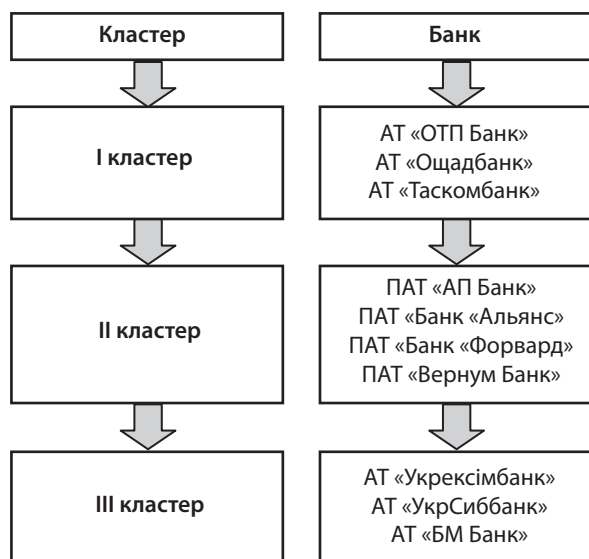

Рис. 8. Розподіл банків по кластерах

Це дало змогу виявити, які з локальних показників мають найбільший вплив на кожен з чотирьох інтегральних показників. Умовою високорентабельної діяльності банків є активна стратегічно-реноваційна діяльність, яка в умовах ринку пов'язана зі значним ризиком внаслідок коливань ринкової кон'юнктури, загострення конкурентної боротьби. Таким чином, іншою дилемою є «ризик – прибутковість», тобто орієнтація на високоприбуткову діяльність передбачає впровадження ризикових проектів і спряжена з імовірністю зниження фінансової стійкості.

Побудуємо двомірні матриці діагностики управління фінансовими ресурсами банків за критерієм фінансових ресурсів кластерного аналізу (табл. 1).

Для встановлення припустимого рівня ризику введено поняття *областей ризику*. Областю ризику називається певна зона загальних втрат ринку, на межах якої втрати не перевищують граничного значення встановленого рівня ризику.

Отже, підсумовуючи вищенаведені розрахунки, було визначено такі зони ризиків:

- ✦ зона критичного ризику (KR);
- ✦ зона безбиткова зона (BZ);
- ✦ зона допустимого ризику (DR);
- ✦ зона катастрофічного ризику (CR).

Області нормального і високого ризику становлять припустиму зону ризику.

Область максимального ризику відповідає критичній зоні ризику, а область критичного ризику – катастрофічній зоні [6] (табл. 2).

На рис. 9 представлено алгоритм прийняття стратегічно-реноваційного рішення щодо системи управління ризиків банку.

Виходячи з рис. 9 можна зробити висновок, що рішення відносно прийняття ризику може бути прийняте, якщо визначений рівень ризику входить у зону прийнятної варіабельності значення впливу ризику банку, тобто відповідає запланованому рівню, і банк не несе надмірного (вище запланованого) розміру втрат. Рішення про уникнення ризику приймається у випадках, якщо визначений рівень ризику виходить за зону прийнятної варіабельності значення впливу ризику.

Двомірна матриця діагностики ефективності управління фінансовими ресурсами банків

Показник		Рейтинг			
		1 (Висока інтенсивність використання фінансових ресурсів)	2 (Інтенсивність використання фінансових ресурсів вища за середню)	3 (Інтенсивність використання фінансових ресурсів нижча за середню)	4 (Низька інтенсивність використання фінансових ресурсів)
Рейтинг	1 (Висока забезпеченість фінансовими ресурсами)	АТ «Ощадбанк»	АТ «Таскомбанк»		
	2 (Середня забезпеченість фінансовими ресурсами)	АТ «ОТП Банк»	ПАТ «Вернум Банк»	ПАТ «АП Банк»	
	3 (Задовільна забезпеченість фінансовими ресурсами)		ПАТ «Банк Форвард»	ПАТ «Банк Альянс»	АТ «БМ Банк», АТ «УкрСиббанк»
	4 (Низька забезпеченість фінансовими ресурсами)				АТ «Укресімбанк»

Таблиця 2

Визначення стратегічного рівня ризику банку відповідно до параметрів реноваційної кластерної зони межі

Критерій	Зона ризику	B ₁	B ₂	B ₃	B ₄	B ₅	B ₆	B ₇	B ₈	B ₉	B ₁₀
3	BZ										
	DR										
	KR										
	CR										
2	BZ										
	DR										
	KR										
	CR										
1	BZ										
	DR										
	KR										
	CR										

ку і впливає на збільшення значення збитків від впливу ризику, а це означає, що банк у такій ситуації несе понаднормові витрати на компенсацію діяльності ризику. Рішення про передачу відповідальності означає, що при настанні ризикових ситуацій, з наслідками яких банк не може впоратися власними зусиллями, він звертається за допомогою до тих, з ким укладено договір про те, що визначені банки у випадку настання відповідного ризику отримують компенсацію нанесених впливом ризику збитків у розмірі, що регламентується [18].

Таким чином, оцінка ризиків, згідно із запропонованою методикою, по кожному з досліджуваних банків та в розрізі окремих критеріїв ризиків допомагає додати об'єктивно, за допомогою кількісних параметрів,

оцінити рівень прояву ризиків і встановити, що в зону критичного ризику потрапили АТ «Укресімбанк», АТ «УкрСиббанк», АТ «БМ Банк». Запропонований метод оцінки ризиків, а також визначення на цій основі їх рівня, ступеня допустимості чи загрози для функціонування на сьогоднішній день є необхідним інструментом управління банків. Даний інструмент необхідний як для визначення дійсних причин фінансових труднощів суб'єктів господарювання, так і для визначення зовнішньої та внутрішньої фінансової складової в розбалансованості стану банків.

Після отриманих результатів дослідження можна зробити висновки, що за допомогою розрахунків та аналізу інтегральних показників фінансового стану банків

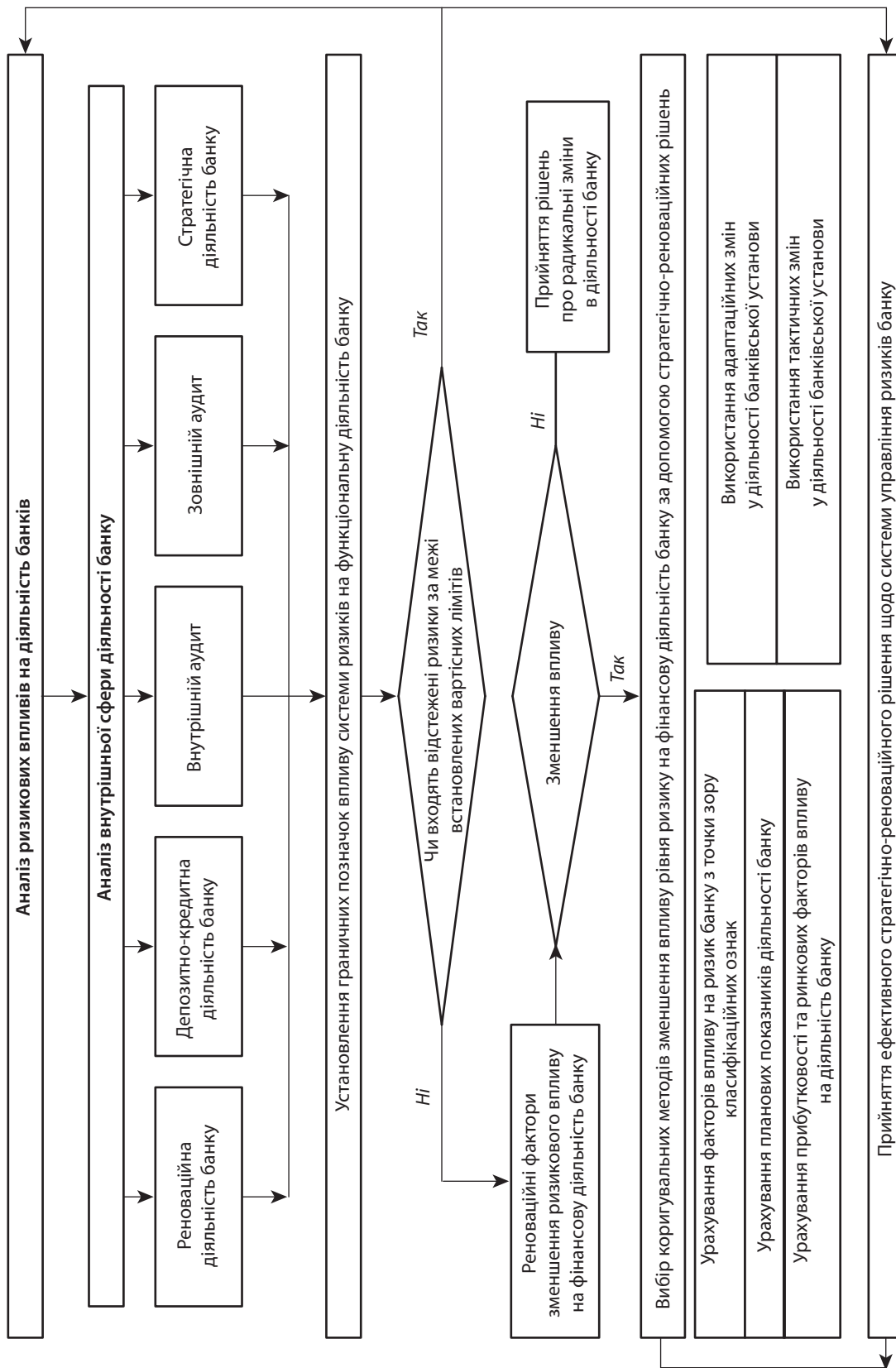

Рис. 9. Алгоритм прийняття стратегічно-реноваційного рішення щодо системи управління ризиками банку

на основі таксономічного показника; кластерного аналізу банків за показниками фінансового стану було здійснено поділ банків на класи за рівнем фінансового стану. Це дозволило визначити, що стратегічно-реноваційні цілі забезпечення фінансової діяльності банку являють собою описані у формалізованому виді бажані параметри її кінцевої стратегічної позиції, що дозволяють спрямовувати систему заходів із захисту фінансових інтересів у довгостроковій перспективі та оцінювати їхні результати.

На основі побудованої двовимірної матриці діагностики ефективності управління фінансовими ресурсами було визначено зони ризику банків, що дало змогу визначити кількість ризикових зон банку, які можуть зашкодити його ефективній діяльності та призвести до втрати потенційних клієнтів, зменшення частки на ринку і, відповідно, до зменшення прибутковості та рентабельності.

Отже, на стратегічно-реноваційному рівні управління ризиками керівництву банків необхідно виконувати сукупність конкретних дій управлінського характеру в короткостроковому та довгостроковому періодах з метою вироблення способів реалізації інноваційно-інвестиційних рішень для досягнення цілей стратегічно-реноваційного усунення або зменшення рівня ризиків.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є виявлення конкретних видів ризиків, які негативно впливають на діяльність банків, з метою подальшої побудови механізму управління ризиками банків на основі адаптаційних підходів. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Бурий К. П.** Класифікація фінансових ризиків банківських установ. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2010. Вип. 154, ч. 3. С. 49–56.
- Данченко О. Б., Занора В. О., Боркун А. І., Шевченко О. М.** Підходи до управління ризиками банку. *Управління проектами та розвиток виробництва*: зб. наук. пр. 2010. № 1 (33). С. 24–29.
- Карась О. О.** Специфіка системи управління ризиками в банківській сфері. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3917>
- Кейнс Дж. М.** Общая теория занятости, процента и денег/пер. с англ. Н. Н. Любимова; под ред. Л. П. Куракова. М.: Гелиос АРВ, 1999. 352 с.
- Корецька О. В.** Поняття банківського ризику та його класифікація. *Вісник НТУ «ХП»*: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2010. № 50. С. 67–74.
- Кудіна В. Г.** Класифікація ризиків у банківській сфері: теорія та практика. *Вісник Східноукраїнського університету ім. В. Дала*. 2011. № 15 (169), ч. 2. С. 34–39.
- Маршалл А.** Принципы экономической науки/пер. с англ. М.: Прогресс, 1993. 594 с.
- Мільс Дж.** Про свободу/пер. з англ. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 463 с.
- Пигу А.** Экономическая теория благосостояния. Т. 1–2. М.: Прогресс 1985. 315 с.
- Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій/ А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.
- Фридмен М.** Количественная теория денег: новая формулировка/пер. с англ. М.: Дело, 1998. 174 с.
- Шумпетер Й.** Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры/пер. с нем.; общ. ред. акад. А. Г. Милейковского. М.: Прогресс, 1982. 456 с.
- Acerbi C.** Spectral measures of risk: A coherent representation of subjective risk aversion. *Journal of Banking and Finance*. 2002. No. 26. P. 1505–1518.
- Lewellen K.** Risk Reputation, and IPO Price Support. *The Journal of Finance*. 2006. No. 2. P. 613–653.
- Lopez J. A.** Stress Tests: Useful Complements to Financial Risk Models. URL: http://econpapers.repec.org/article/fipfedfel/y_3a2005_3ai_3ajun24_3an_3a2005-14.htm
- Los C. A.** Financial market risk: measurement & analysis. NY: Routledge International Studies in Money and Banking, 2005. 493 p.
- Principles for sound stress testing practices and supervision // Basel Committee on Banking Supervision. Basel, May 2009. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs147.pdf>
- Woodward V.** An Introduction to Risk Transfer Pricing. *Journal of Performance Management*. November 2007. P. 3–15.

REFERENCES

- Acerbi, C. "Spectral measures of risk: A coherent representation of subjective risk aversion". *Journal of Banking and Finance*, no. 26 (2002): 1505-1518.
- Buryi, K. P. "Klasyfikatsiia finansovykh ryzykyv bankivskykh ustanov" [The classification of financial risks of banking institutions]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu biosursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy*. Vol. 3, no. 154 (2010): 49-56.
- Danchenko, O. B. et al. "Pidkhody do upravlinnia ryzykamy banku" [Approaches to Bank risk management]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva*, no. 1 (33) (2010): 24-29.
- Fridmen, M. *Kolichestvennaya teoriya deneg: novaya formulirovka* [The quantity theory of money: the new wording]. Moscow: Delo, 1998.
- Koretska, O. V. "Poniattia bankivskoho ryzyku ta yoho klasyfikatsiia" [The concept of banking risk and its classification]. *Visnyk NTU «KhP»*: Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva, no. 50 (2010): 67-74.
- Kudina, V. H. "Klasyfikatsiia ryzykyv u bankivskii sferi: teoriia ta praktyka" [Classification of risks in banking: theory and practice]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho universytetu im. V. Dalia*. Vol. 2, no. 15 (169) (2011): 34-39.
- Keyns, Dzh. M. *Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg* [The General theory of employment, interest and money]. Moscow: Gelios ARV, 1999.
- Karas, O. O. "Spetsyfyka systemy upravlinnia ryzykamy v bankivskii sferi" [Specifics of risk management in the banking sector]. *Efektyvna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3917>
- Lewellen, K. "Risk Reputation, and IPO Price Support". *The Journal of Finance*, no. 2 (2006): 613-653.
- Lopez, J. A. "Stress Tests: Useful Complements to Financial Risk Models". http://econpapers.repec.org/article/fipfedfel/y_3a2005_3ai_3ajun24_3an_3a2005-14.htm
- Los, C. A. *Financial market risk: measurement & analysis*. New York: Routledge International Studies in Money and Banking, 2005.
- Mill, Dzh. *Pro svobodu* [About freedom]. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy», 2001.
- Marshall, A. *Printsipy ekonomicheskoy nauki* [The principles of economic science]. Moscow: Progress, 1993.
- Pigu, A. *Ekonomicheskaya teoriya blagostoyaniya* [The economic theory of well-being]. Vol. 1-2. Moscow: Progress, 1985.

"Principles for sound stress testing practices and supervision" Basel Committee on Banking Supervision. Basel. <http://www.bis.org/publ/bcbs147.pdf>

Shumpeter, Y. *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya: issledovaniye predprinimatelskoy pribyli, kapitala, kredita, protsenta i tsikla konyunktury* [The theory of economic development: a study of

business profits, capital, credit, interest and cycle conditions]. Moscow: Progress, 1982.

Woodward, V. "An Introduction to Risk Transfer Pricing". *Journal of Performance Management*. November (2007): 3-15.

Yepifanov, A. O. *Upravlinnia ryzykamy bankiv* [Risk management banks]. Vol. 1: *Upravlinnia ryzykamy bazovykh bankivskykh operatsii*. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2012.

УДК 336.225.673(477)

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗА СПЛАТОЮ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

© 2017 ЗАМАСЛО О. Т., ОЛІЙНИК І. О.

УДК 336.225.673(477)

Замасло О. Т., Олійник І. О. Організація контролю за сплатою податків в Україні

У статті досліджено сутність та особливості організації податкового контролю як важливого елемента державного регулювання економіки. Детально розглянуто основні напрями та способи здійснення податкового контролю. Досліджено основні тенденції та проблемні моменти податкового контролю в Україні. Проаналізовано ефективність контролюючих органів та викладено основні напрями їх діяльності у сфері контролю за дотриманням податкового законодавства. Визначено напрями вдосконалення організації податкового контролю в контексті подолання існуючих недоліків контрольно-перевірочної роботи податкових органів. Зроблено висновок, що вдосконалення контролю за сплатою податків є одним з ключових напрямків реформування податкової системи України.

Ключові слова: податковий контроль, податкова перевірка, податкова реформа, контролюючий орган.

Рис.: 2. Бібл.: 9.

Замасло Ольга Теодорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: lviv_2010@ukr.net

Олійник Ірина Олегівна – студентка кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: oliynykiruna@gmail.com

УДК 336.225.673(477)

Замасло О. Т., Олійник І. О. Организация контроля за уплатой налогов в Украине

В статье исследована сущность и особенности организации налогового контроля как важного элемента государственного регулирования экономики. Подробно рассмотрены основные направления и модальности осуществления налогового контроля. Исследованы основные тенденции и проблемные моменты налогового контроля в Украине. Проанализирована эффективность контролирующих органов и изложены основные направления их деятельности в сфере контроля за соблюдением налогового законодательства. Определены направления совершенствования организации налогового контроля в контексте преодоления существующих недостатков контрольно-проверочной работы налоговых органов. Сделан вывод, что совершенствование контроля за уплатой налогов является одним из ключевых направлений реформирования налоговой системы Украины.

Ключевые слова: налоговый контроль, налоговая проверка, налоговая реформа, контролирующий орган.

Рис.: 2. Библ.: 9.

Замасло Ольга Теодоровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, денежного обращения и кредита, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: lviv_2010@ukr.net

Олійник Ірина Олегівна – студентка кафедри фінансів, денежного об'єкту і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франко (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: oliynykiruna@gmail.com

UDC 336.225.673(477)

Zamaslo O. T., Oliinyk I. O. Organization of Tax Control in Ukraine

The article researches the essence and characteristics of tax control as an important element of the State regulation of economy. The main directions and modalities of tax control are considered in detail. The main tendencies and problem points of tax control in Ukraine have been studied. Efficiency of the controlling bodies has been analyzed, the main directions of their activities in the sphere of tax enforcement have been provided. Directions for improving the organization of tax control in the context of overcoming the existing deficiencies in the controlling and inspecting activities of the tax authorities have been determined. It has been concluded that the improvement of tax control is one of the key directions of reforming the Ukrainian tax system.

Keywords: tax control, tax inspection, tax reform, controlling body.

Fig.: 2. Bibl.: 9.

Zamaslo Olha T. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: lviv_2010@ukr.net

Oliinyk Iryna O. – Student of the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: oliynykiruna@gmail.com

У сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів, незадовільного стану наповнення державного та місцевих бюджетів, бюджетів загальнодержавних спеціалізованих фондів зростає роль податкового контролю як важливого елемента державного регулювання економіки.

Податковий контроль є об'єктивно необхідним, оскільки він спрямований на забезпечення нормального функціонування фіскальної системи держави через виявлення порушень податкового законодавства, усунення цих порушень та запобігання негативним явищам у майбутньому. Від його ефективності значною мірою залежить економічний добробут держави та її безпека.